

КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.923

Н. Оніщенко, д.психол.н., проф., нач. лаб. (ORCID 0000-0003-3026-1650)

Є. Казакова, ад'юнкт (ORCID 0000-0002-0135-0876)

Національний університет цивільного захисту України, Харків

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ СИТУАЦІЇ НАВКОЛО ПАНДЕМІЇ COVID-19

Актуальність проблеми зіткнення суспільства взагалі та особистості зокрема з умовами карантинних обмежень внаслідок пандемії обумовило необхідність вивчення психологічних особливостей реагування людини на таку ситуацію. В статті, метою якої стало вивчення психологічних особливостей сприйняття ситуації навколо захворюваності на COVID-19, надається характеристика основних реакцій населення на пандемію.

Результати показали, що існує щонайменше дві полярних точки зору стосовно впливу карантинних обмежень на життєдіяльність людини: 1) карантин змінив світосприйняття людини та її погляд на звичні для неї речі; 2) карантин нічого не змінив – все як було, так і залишилось.

Встановлено, що під час дії обмежувальних заходів основними проблемами, з якими зіткнулись опитані респонденти, стали матеріальні труднощі та невизначеність ситуації. В даному випадку під невизначеністю ситуації мається на увазі не розуміння того, скільки така ситуація буде тривати, які ще обмеження можуть бути введені, як та чим вона завершиться. Згідно отриманих даних встановлено, що для першої групи найгострішими можна назвати питання, пов'язані з забезпеченням соціально-побутових потреб, що може стати непрямим маркером незадоволеної потреби в безпеці. Для більшості опитаних другої групи на перші позиції виходять міжособистісні стосунки та включеність в систему соціальних взаємовідносин.

Дослідження станів під час карантину показало домінування розгубленості та страху. Також встановлено, що під час виконання професійних обов'язків дистанційно у респондентів відмічались складнощі в організації нового режиму дня та включеності в новий ритм та формат роботи.

Показано, що ситуація навколо пандемії для певної частини опитаних є кризовою подією, яка обумовлює певним чином трансформаційні процеси в ціннісно-смісловій сфері особистості.

Ключові слова: пандемія; психічний стан; карантин; вітальна загроза; екзистенціальна загроза.

Вступ. Початок 20-х років 21 сторіччя, які принесли з собою пандемію, запам'ятаються людству на довго. Можна з впевненістю сказати, що вірус COVID-19 вразив абсолютно кожну людину, якщо не фізично, то психологічно. На сьогодні у світі, мабуть, не залишилось жодної людини, яка б не знала і не говорила про вірус; на сьогодні не залишилось нікого, хто б опинився осторонь від

цієї проблеми. Вже 11 березня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я кваліфікувала розповсюдження вірусу COVID-19 як пандемію. Насправді, ми впевнено можемо говорити про пандемію COVID-19 як надзвичайну ситуацію світового масштабу, як про надзвичайну ситуацію, що несе в собі безпосередню вітальну та екзистенціальну загрозу для людини.

В Україні коронавірусну інфекцію COVID-19 вперше було діагностовано 3 березня 2020 року в Чернівцях, а вже 13 березня було зафіксовано перший летальний випадок внаслідок коронавірусу [2]. Станом на 13 травня 2021 року в Україні нараховано 2135886 заражених, з них 47333 померли [6].

Безумовно, ситуація, яка утворилась навколо розповсюдження вірусу COVID-19, може трактуватись нами як, дійсно кризова подія. Під її впливом розпочалась трансформація світогляду людей, змінився хід їх звичної життєдіяльності, з'явилися обмеження та заборони. Водночас людина постала перед необхідністю виконувати вимоги щодо недопущення розповсюдження вірусу; актуалізувалась необхідність контролювати свої дії та дії тих, хто поруч; на зміну доброзичливого ставлення в суспільстві прийшли підозрілість та стигматизація. Люди по всьому світу перестали жити так, як звикли – такий спосіб життя став для всіх новою соціальною реальністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мабуть одразу, з самого початку виникнення хвороби та її розповсюдження, вчені розпочали проведення досліджень у всіх галузях, які хоч якось стосувались захворюваності на COVID-19.

Пандемія стала поштовхом для вчених всього світу, і сьогодні ми спостерігаємо дослідження не тільки в межах біології, генетики та медицини, а і психології, соціології, економіки, політології тощо [1; 4]. У зв'язку з пандемією науковий пошук актуалізувався в межах суспільно-політичних наук та правового регулювання соціальних відносин [10;

14]. Оскільки, у зв'язку з соціальними обмеженнями, спілкування між людьми здебільшого перейшло в онлайн площину, актуальності набули і питання щодо безпеки людини в інформаційній сфері [3]. Особливе місце в даному контексті займають питання боротьби з чутками в умовах пандемії та як з дефіцитом, так і надлишком інформації стосовно проблеми [9; 19].

Зауважимо, що психологічні дослідження в цих сферах також було розпочато майже одразу, як тільки в суспільстві почали впроваджуватись соціальні обмеження, як тільки заговорили про введення карантину, як тільки почали виникати перші випадки стигматизації та як тільки стали з'являтися повідомлення про те, що безпосередньо сам вірус впливає на психічний стан людини, що хворіє [18; 21].

Отже, напрями досліджень стосовно психологічних особливостей, що «супроводжують» ситуацію навколо вірусу COVID-19 відрізняються різноманітністю та різноплановістю. Хочемо відмітити, що особлива увага вчених з самого початку була прикута до питань психоемоційних реакцій особистості на поширення вірусу COVID-19. Було розпочато дослідження психічних реакцій людей та пов'язаних з ними факторів на початковому етапі епідемії коронавірусної інфекції [25]. Наприклад, підіймаються питання оцінки ризиків пандемії COVID-19 для психічного стану людини зокрема та психічного здоров'я взагалі [29].

Досліджуються питання виникнення та розвитку різноманітних, зокрема стресових реакцій, серед населення різних країн внаслідок розповсюдження вірусу [12; 13; 17; 24; 26]. Особливо складними

стали питання щодо взаємозв'язку вірусу COVID-19 з суїцидальною поведінкою особистості та іншими патогенними проявами в психіці людини [16; 27; 28].

Безумовно, окремим блоком серед чисельних досліджень в межах даної проблеми стало вивчення питань психологічної профілактики, психогігієни та психологічної допомоги в умовах розповсюдження вірусу [5; 7; 8; 11; 20; 21; 25].

Незважаючи на достатню кількість розпочатих та вже завершених психологічних досліджень стосовно вірусу COVID-19, ціла низка питань в цій сфері ще досить тривалий час будуть актуальними. Вченим ще належить дослідити питання безпосереднього впливу вірусу на психічний стан людини що хворіє, проблему психологічного відновлення та психологічної реабілітації внаслідок перенесеного захворювання, особливості сприйняття хвороби людиною, специфіку впливу різноманітних обмежень через поширення вірусу на суспільство взагалі та окрему людину зокрема, гендерні та вікові особливості переживання ситуації навколо COVID-19 та багато інших.

Метою цієї статті є спроба вивчення психологічних особливостей сприйняття ситуації навколо захворюваності на COVID-19.

Методи та методика дослідження. Враховуючи неоднозначність та різноплановість реакцій суспільства на проблему виникнення та розповсюдження вірусу COVID-19, а також звертаючи увагу на не прогнозованість впливу цієї хвороби на психоемоційний стан людини, негайного вивчення потребують питання особливостей

сприйняття людиною ситуації навколо пандемії. Можна припустити, що на сьогодні склалось щонайменше дві полярні позиції на рахунок пандемії: одна половина населення категорично відкидає вірогідність зараження коронавірусом та може заперечувати його існування взагалі; інша – навпаки, дуже серйозно та відповідально ставиться до питань безпеки та до існуючої загрози, що несе в собі вірус COVID-19. Аналогічна картина спостерігається і стосовно ставлення до карантинних обмежень – одна частина людей використовує можливість побути вдома з користю та вигодою для себе, інша – не може впоратись з вимушеною ізоляцією та відсутністю соціальних контактів.

Отже, враховуючи вищезазначене, 97 осіб, які взяли участь в нашому дослідженні, ми розділили на дві групи випробуваних за ознакою ставлення до ситуації навколо карантину.

Так, 1 група – це ті випробувані, які вказали на те, що дуже складно та важко переживають загрозу вірусу та ситуацію карантину - 58 осіб; 2 група – ті, хто майже не відчув на собі негативного впливу ситуації навколо вірусу та карантину – 39 осіб. Вік осіб 1 групи склав від 28 до 66 років, 2 групи – від 24 до 58 років.

Для дослідження особливостей реагування на ситуацію навколо вірусу COVID-19 та специфіки сприйняття обмежень внаслідок цього, нами було проведено анкетування. Поряд з цим, з метою отримання уточнюючої інформації щодо проблеми, яка вивчається, було проведено бесіду. З метою вивчення окремих ознак трансформаційних процесів в ціннісно-смысловій сфері досліджуваних під впливом пандемії

було використано модифікований варіант методики «Незавершені речення».

Результати. Насамперед, для того, щоб зрозуміти всю неоднозначність сприйняття ситуації навколо досліджуваного питання, ми поцікавились у випробуваних, де та ким вони працюють. В результаті, було встановлено, що 24,14% опитаних 1 групи працюють на державних установах, 34,48% не працюють взагалі, а 41,38 % працюють на приватних підприємствах або ж самі є приватними підприємцями. В 2 групі таких, що працюють на державних установах було 46,15%, не працюючих – 25,64%, а тих, чия діяльність пов'язана з приватними підприємствами в 2 групі виявилось 28,21%.

Крім цього, переважна більшість опитаних 1 групи вказали на те, що їх

життя за період пандемії через COVID-19 дуже змінилось. Так майже 57% респондентів зазначили, що стали по-іншому приймати звичні до карантину речі, стали більше цінувати те, що мають, стали більш відповідальними у своїх планах на майбутнє. А от в 2 групі серед опитаних більше половини (73,68%) відмітили, що в їх житті, у зв'язку з карантом, нічого не змінилось. І лише приблизно чверть з опитаних 2 групи (26,32%) вказали на те, що стали більше звертати уваги на звичні до карантину речі.

На наступному етапі дослідження особливостей сприйняття ситуації, викликаній загрозою зараження COVID-19, було розглянуто перелік проблемних ситуацій або труднощів, які стали для опитаних найбільш складними під час карантину (див табл.1).

Табл.1. Основні проблемні ситуації під час карантину

Перелік	1 група (%)	2 група (%)	φ	p
Обмеження в спілкуванні	5,17	20,51	3,41	0,05
Заборона на відвідування публічних місць	8,62	20,51	2,83	0,05
Виникнення міжособистісних конфліктів з членами родини	17,24	0	4,08	0,01
Відсутність роботи	17,24	7,69	2,01	-
Невизначеність ситуація	18,97	38,47	3,22	0,05
Матеріальні труднощі	32,76	12,82	2,13	-

Розглядаючи отримані в результаті анкетування данні щодо визначення основних проблем під час карантину або самоізоляції, можна сказати, що досліджуваними 1 групи

найбільш важко переживались матеріальні труднощі внаслідок карантину – більше третини опитаних; невизначеність ситуації, тобто карантину, який

супроводжувався цілою низкою обмежень (18,97%). Крім того, негативного впливу на опитаних спричинили такі проблеми як відсутність роботи на період карантину та виникнення конфліктів з членами родини – 17,24% в обох випадках. Фінансові втрати можуть бути значною проблемою під час карантину, адже люди не можуть працювати і повинні перервати свою професійну діяльність без попереднього планування; наслідки цього є тривалим чинником стресу. За результатами різних досліджень фінансові втрати внаслідок карантину створювали серйозні соціально-економічні проблеми та були визнані фактором ризику симптомів психологічних розладів.

Для переважної більшості досліджуваних 2 групи (38,47%) більш стресовим виявилась невизначеність ситуації, а саме те, скільки вона буде тривати, коли та як будуть розвиватись події, які обмеження ще можуть бути введені тощо. Поряд з цим, респондентів цієї групи турбували обмеження, які стосувались відвідування публічних місць та обмеження у спілкуванні – 20,51% в обох випадках.

Отже, з наведених результатів ми бачимо, що для першої групи найгострішими можна назвати питання, пов'язані з забезпеченням соціально-побутових потреб, що може стати непрямым маркером незадоволеної потреби в безпеці. Для більшості опитаних другої групи на перші позиції виходять міжособистісні стосунки та включеність в систему соціальних взаємовідносин.

Окрім всього, за допомогою додаткового опитування респондентів на предмет вивчення специфіки

переживань карантинних обмежень було виявлено деякі особливості. Так більшістю тих випробуваних, хто під час карантину працював вдома дистанційно, відмічались складнощі в організації нового режиму дня та включеність в новий ритм та формат роботи. Особливо стресогенними виявились ситуації суміщення процесу виконання свої власної роботи та догляду за дітьми, які в цей же час проходили шкільну програму також дистанційно. Такі ситуації, за словами опитаних, обумовлювали виникнення конфліктів, зростання напруженості та провокували емоційне вигорання майже у всіх членів родини.

Аналізуючи стани, які відмічали у себе випробувані під час загострення ситуації навколо COVID-19, ми встановили, що для тих респондентів, які вказали, що не просто переживають ситуацію навколо вірусу (1 група), найбільш властиво демонструвати напруженість (22,41%), страх (20,69%) та виснаження (17,25%) (див. табл.2). Респонденти 2 групи найчастіше відмічали у себе розгубленість (17,95%), виснаження (15,38%) та страх (15,38%).

Напруженість можна назвати «постійним супутником» загрозливих ситуацій, які відрізняються невизначеністю та непередбачуваністю. Цей стан певною мірою є маркером виникнення тривоги щодо ситуації навколо людини.

Стосовно переживання страху слід відмітити, що зазвичай респонденти мали на увазі страх заразитися на вірус та/або страх за своїх близьких і рідних, які можуть захворіти. Випробуваними зазначалось, що при виникненні будь-

яких симптомів, які можуть трактуватись як ознаки COVID-19, викликали у них не аби яке хвилювання та тривогу.

Стан виснаження або астеничний синдром, в нашому випадку, може вважатись наслідком перевантаження як фізичного, так і психічного та емоційного. В аспекті перебування людини в умовах постійного психо-емоційного напруження виснаження є очікуваним симптомом. Поряд з цим, слід вказати, що виникнення цих станів, крім всього, обумовлюються особливостями ситуації навколо COVID-19, а саме – специфікою

інформаційного поля навколо вірусу. З початку виникнення епідемії ми спостерігаємо як дефіцит, так і надлишок інформації; надходження інформації з неперевіраних джерел; неточність висвітлення ситуації навколо вжитих заходів щодо припинення розповсюдження вірусу; відсутність чітких інструкцій для населення тощо. Зазначені особливості можуть також вважатись і чинниками розгубленості, як стану, якому властиві плутанина, не повне розуміння ситуації, неясність того, що відбувається.

Табл.2. Характеристика станів, які виникали у респондентів при загостренні ситуації навколо поширення вірусу

Перелік	1 група (%)	2 група (%)	ϕ	p
Страх	20,69	15,38	1,40	-
Розгубленість	8,62	17,95	2,32	0,05
Невизначеність	13,79	12,82	0,17	-
Роздратованість	13,79	10,26	0,86	-
Напруженість	22,41	12,82	2,13	0,05
Пасивність	3,45	5,13	1,28	-
Виснаження	17,25	15,38	0,65	-
Байдужість	0	10,26	2,20	0,05

Відмічені особливості можуть бути свідченням і того, що в сучасному суспільстві загальний рівень напруження є також достатньо високим, адже дія низки обмежень, які обумовлені карантинном, не припиняється. Можна навіть сказати, що людина, знаходячись в ситуації вимушеної ізоляції, переживає соціальну депривацію. Особистість не може у необхідному обсязі підтримувати важливі для неї міжособистісні контакти. Обмежується можливість людини приймати участь в соціальних процесах, які до карантину були

буденністю. Внаслідок цього, можуть мати місце і тривожні, і депресивні розлади.

На завершальному етапі нашого дослідження респондентам з 2 групи (ті, хто відмітив, що складно переживає ситуацію навколо пандемії), було запропоновано написати продовження до незавершеного речення: «Після пандемії моє життя...». Перша група випробуваних такого завдання не отримала, адже її учасники на початку дослідження вказали, що практично не відчували на собі негативного впливу

обмежень у зв'язку з поширенням вірусу COVID-19.

Обговорення результатів. При інтерпретації творів використовувався контент-аналіз, в результаті якого у відповідях було виокремлено наступні вектори:

1. *«Хочу все змінити»* (35,90 %) – абстрактна відповідь, яка не містить конкретики. Зазвичай такі бажання не стають цілями та дуже рідко реалізуються повністю. Коли людина говорить про «все», то вона здебільшого не розуміє до кінця, що саме вона має на увазі. В таких випадках, скоріш за все, у людини не сформоване уявлення по-перше, про своє майбутнє, по-друге, про власні сили (як фізичні, так і психологічні) та можливості. Крім того, такі відповіді можуть бути сигналом зміненого психоемоційного стану людини, під впливом якого змінюється і об'єктивність сприйняття як себе, так і ситуації навколо.

2. *«Хочу знайти нову роботу»* (25,64 %) – такий варіант «виходу» з пандемії на наш погляд, демонстрували ті респонденти, які, можливо, були вкрай незадоволені своєю професією та під час карантину зазнали значних матеріальних негараздів. При цьому до пандемії, за їх свідченнями, рішучих дій до зміни профілю діяльності за ними не спостерігалось. Саме пандемія, з карантинном та цілою низкою обмежень, надали змогу людині зупинитись та поміркувати над існуючим положенням речей в її житті. Зауважимо, що таку відповідь ми спостерігали і у тих респондентів, які не говорили про значні матеріальні труднощі під час карантину. Ця ситуація стала для них переламною з позиції використання

кризи як можливості переоцінки та зміни власної життєдіяльності.

3. *«Хочу повернути все, як було до карантину»* (23,08 %) – така позиція також мала місце бути, хоча і у меншій кількості випробуваних. Можна припустити, що ці респонденти, на відміну від тих, хто обрав попередній варіант розвитку подій, були задоволені своїм повсякденним життям, своїм вибором та самим собою. Обмеження та карантин, в даному випадку, могли стати ситуацією для порівняння та надали можливість об'єктивно оцінити хід свого життя.

4. *«Хочу самовдосконалюватись»* (15,38 %) – цей варіант обрали для себе лише декілька осіб. Карантин та ізоляція, в нашому випадку, або могли стати перешкодою для розвитку людини, або стали відправною крапкою для усвідомлення особистістю необхідності розвиватись та змінюватись. Такі випробувані при наявності, як завжди здається, постійної можливості чимось займатись для себе, завжди це відкладають на потім. В такі моменти вони не замислюються над тим, що колись такої можливості може не стати. Саме тому, в даному випадку могло бути прийняте таке рішення – рішення розвиватись та зростати.

Висновки. Дослідження особливостей реагування на виникнення та поширення коронавірусу та оцінки людиною свого життя в умовах пандемії показало, що на всі ці прояви безпосередньо чинить вплив специфіка сприйняття ситуації навколо пандемії. Встановлено, що чим драматичніше людина сприймає загрозу «зустрітись» з вірусом, чим важче їй даються всі обмеження

внаслідок цього, тим більш радикальними можуть бути її рішення щодо способу свого життя зокрема, та світогляду взагалі. В свою чергу, напруження, страх та виснаження можна назвати постійними супутниками психоемоційного стану людини, яка переживає ситуації навколо поширення вірусу COVID-19.

Всі ці припущення дають змогу говорити про необхідність розробки системи психологічної профілактики негативних психічних станів та емоційного вигорання серед населення, особливо в періоди загострення ситуації з захворюваністю на COVID-19.

Література

1. Болехан В.Н., Улюкин И.М., Пелешок С.А. Особенности развития эпидемии коронавирусной инфекции COVID-19. *Медико-биологические и социально-психологические проблемы безопасности в чрезвычайных ситуациях*. 2020;(4):16-26. <https://doi.org/10.25016/2541-7487-2020-0-4-16-26>
2. В Україні 97 випадків захворюваності на коронавірус <https://www.pravda.com.ua/news/2020/03/24/7244906/> (Дата звернення 2 травня 2021 року).
3. Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері: Матеріали другої наук.-практ. студ. конф., м. Київ, 18 листоп. 2020 р. / Упоряд. : В. М. Фурашев, С. Ю. Петряєв, О. А. Самчинська. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського», Вид-во «Політехніка», 2020. – 96 с.
4. Долбнева Д.В. Влияние COVID-19 на экономику стран мира. *Проблеми економіки*. 2020. № 1. С.20-26 <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-20-26>
5. Карамушка, Л. Психологічне здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19: огляд зарубіжних досліджень. *Організаційна психологія. економічна психологія*. 2021, № 1 (22), С. 69-78. <https://doi.org/10.31108/2.2021.1.22.8>
6. Коронавірус в Україні URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/ukraine/2020-03/> (Дата звернення 13 травня 2021)
7. Оніщенко Н.В., Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія - Х. : Право, 2014. – 584 с.
8. Панок, В. Г., Марухіна, І. В., Романовська, Д. Д. Психологічний супровід освіти в умовах пандемії. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2020, № 2 (2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-2>
9. Потапчук Є.М., Потапчук Н.Д. Причини та чинники виникнення чуток серед населення в умовах пандемії коронавірусу *Проблеми екстремальної та кризової психології* . 2021. № 1 . С. 34-42.
10. Проблеми правового регулювання цивільних відносин в умовах COVID-19 : матер. Всеукр. науково-практичної онлайн-конференції (23 квітня 2020 р.) / За заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитонова. – Одеса : Фенікс, 2020. – 193 с.
11. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред. В.Г. Кременя ; [координатор інтернет-посібника В.В. Рибалка ; колектив

авторів]. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243 с. Режим доступу: http://ipood.com.ua/data/NDR/COVID19/COVID19_new.pdf (Дата звернення 18 квітня 2021)

12. Рештакова Н. О. Психічний стан населення під час пандемії COVID-19 *Медсестринство*. 2020, № 3. С.19-20. <https://doi.org/10.11603/2411-1597.2020.3.11678>

13. Сорокин М.Ю., Касьянов Е.Д., Рукавишников Г.В., Макаревич О.В., Незнанов Н.Г., Лутова Н.Б., Мазо Г.Э. Психологические реакции населения как фактор адаптации к пандемии COVID-19. *Обзорные психиатрии и медицинской психологии имени В.М.Бехтерева*. 2020. № 2. С. 87-94. <https://doi.org/10.31363/2313-7053-2020-2-87-94>

14. Суспільно-політичні процеси в умовах пандемії: особливості та виклики: тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 16 квітня 2021 р.) / відп. ред. А. А. Кравченко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 184 с. <http://doi.org/10.31617/k.knute.2021-04-16>

15. Чабан О.С., Хаустова О.О. Психічне здоров'я в період пандемії COVID-19 (особливості психологічної кризи, тривоги, страху та тривожних розладів). *Нейроnews: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2020. №3 (114). С. 26-36.

16. Юр'єва, Л.М. Шорніков, А.В. Психотичні розлади при COVID-19: механізми розвитку, особливості клініки та терапії. *Український вісник психоневрології*. 2020.Т. 28 (В. 4). С. 13-17. <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V28-is4-2020>

17. Bobdey S., Ray S. Going viral — Covid19 impact assessment: A

perspective beyond clinical practice. *Journal of Marine Medical Society*. 2020. Vol. 22. P. 9–12.

18. Brown Richard, Coventry Lynne, and Pepper Gillian COVID-19: the relationship between perceptions of risk and behaviours during lockdown. *Journal of Public Health*. 2021 May 13 : P. 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10389-021-01543-9>

19. Cinelli M., Quattrocioni W., Galeazzi A. et al. The covid19 social media infodemic. *Sci Rep* 10. 2020. 2003.05004. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-73510-5>

20. Duan, L., & Zhu, G. Psychological interventions for people affected by the COVID-19 epidemic. *The Lancet Psychiatry*. 2020. 7 (4), 300–302. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30073-0](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30073-0)

21. Ho C.S. Mental Health Strategies to Combat the Psychological Impact of COVID-19 Beyond Paranoia and Panic. *Annals of the Academy of Medicine, Singapore*. 2020 - 49(1):1-3 DOI:10.47102/annals-acadmedsg.202043

22. J.G.Gordon Asmundson Taylor Steven How health anxiety influences responses to viral outbreaks like COVID-19: What all decision-makers, health authorities, and health care professionals need to know. *Journal of Anxiety Disorders*. 2020. Volume 71, p. 102-211 <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.10.2211>

23. Jiang Si, Hongwei Zhang, Jiayin Qi, Binxing Fang, and Tingliang Xu - Perceiving Social-Emotional Volatility and Triggered Causes of COVID-19. *Public Health*. 2021, 18(9), p. 45-

91 <https://doi.org/10.3390/ijerph18094591>

24. Mazza C., Ricci E., Biondi S. Nationwide Survey of Psychological Distress among Italian People during the COVID-19 Pandemic: Immediate Psychological Responses and Associated Factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. - 2020. Vol. 17 (9). P. 31-65. <https://doi.org/10.3390/ijerph17093165>

25. McCartney M. Medicine: before COVID-19, and after. *The Lancet Elsevier*. 2020. vol. 395, P. 1248-1249. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(20\)30756-x](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(20)30756-x)

26. McFadden S.M., Malik A.A., Aguolu O.G., Willebrand K.S., Omer S.B. Perceptions of the adult US population regarding the novel coronavirus outbreak. *PLoS ONE*. 2020. № 15(4). <https://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0231808>

27. Na Z., Ding Z., Wen W. et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet*. 2020. № 395. P. 497–605. [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30183-5](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30183-5)

28. Sarchiapone M., Iosue M. Increased risk for mental disorders and suicide during the COVID-19 pandemic. Position statement of the Section on Suicidology and Suicide Prevention of the European Psychiatric Association. *OBAL PSYCHIATRY*. 2021, Volume 4, Issue 1, Pages 4-19.

29. Yuryeva L., Shusterman T. The COVID-19 pandemic: risks to psychological well-being and mental health *Dissemination of knowledge is the key to the future/ 2020/ Volume 28, issue 2 (103) p. 5-10* <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V28-is2-2020-1>

*N. Onishchenko, Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of Department
Ye. Kazakova, Postgraduate Student
National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv*

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PERCEPTION OF THE SITUATION AROUND THE COVID-19 PANDEMIC

The urgency of the problem of the collision of society in general and the individual in particular with the conditions of quarantine restrictions due to a pandemic has necessitated the study of the psychological characteristics of human response to such a situation. The article, which aims to study the psychological features of the perception of the situation around the incidence of COVID-19, provides a description of the main reactions of the population to the pandemic.

The results showed that there are at least two polar views on the impact of quarantine restrictions on human life: 1) quarantine has changed a person's worldview and his view of things familiar to him; 2) quarantine did not change anything - everything was as it was and remains.

It was found that during the restrictive measures the main problems faced by the respondents were financial difficulties and uncertainty. In this case, the uncertainty of the situation does not mean an understanding of how long such a situation will last, what other restrictions may be imposed, how and how it will end. According to the data obtained, the most acute issues for the first group are related to the provision of social needs, which can be an indirect marker of unmet security needs. For most respondents in the second group, interpersonal relationships and inclusion in the system of social relationships come to the fore.

A study of quarantine conditions showed a predominance of confusion and fear. It was also found that during the performance of professional duties remotely, the respondents had difficulties in organizing a new daily routine and inclusion in the new rhythm and format of work.

It is shown that the situation around the pandemic for a certain part of the respondents is a crisis event, which in some way causes the transformation processes in the value-semantic sphere of personality.

Key words: pandemic; mental state; quarantine; welcome threat; existential threat.

References

1. Bolehan V.N., Uljukin I.M., Peleshok S.A. Osobnosti razvitija jepidemii koronavirusnoj infekcii COVID-19. Mediko-biologicheskie i social'no-psihologicheskie problemy bezopasnosti v chrezvyčajnyh situacijah. 2020;(4):16-26. <https://doi.org/10.25016/2541-7487-2020-0-4-16-26>
2. V Ukraini 97 vypadkiv zakhvoriuvanosti na koronavirus <https://www.pravda.com.ua/news/2020/03/24/7244906/> (Data zvernennia 2 travnia 2021 roku).
3. Vplyv pandemii koronavirusu COVID-19 na prava, svobody i bezpeku liudyny v informatsiinii sferi: Materialy druhoi nauk.-prakt. stud. konf., m. Kyiv, 18 lystop. 2020 r. / Uporiad. : V. M. Furashev, S. Yu. Petriaiiev, O. A. Samchynska. – Kyiv : KPI im. Ihoria Sikorskoho», Vyd-vo «Politekhnik», 2020. – 96 s.
4. Dolbneva D.V. Vlihanie COVID-19 na jekonomiku stran mira. Problemi jekonomiki. 2020. № 1. S.20-26 <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-20-26>
5. Karamushka, L. Psykholohichne zdorovia personalu orhanizatsii v umovakh pandemii COVID-19: ohliad zarubizhnykh doslidzhen. Orhanizatsiina psykholohiia. ekonomichna psykholohiia. 2021, № 1 (22), S. 69-78. <https://doi.org/10.31108/2.2021.1.22.8>
6. Koronavirus v Ukraine URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/ukraine/2020-03/> (Data zvernennja 13 travnja 2021)
7. Onishchenko N.V., Ekstrena psykholohichna dopomoha postrazhdalym v umovakh nadzvyčajnoi sytuatsii: teoretychni ta prykladni aspekty : monohrafiia - Kh. : Pravo, 2014. – 584 s.
8. Panok, V. H., Marukhina, I. V., Romanovska, D. D. Psykholohichniy suprovid osvity v umovakh pandemii. Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy, 2020, № 2 (2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-2>
9. Potapchuk Ye.M., Potapchuk N.D. Prychyny ta chynnyky vynyknennia chutok sered naseleennia v umovakh pandemii koronavirusu Problemy ekstremalnoi ta kryzovoi psykholohii . 2021. № 1 . S. ttt-ttt
10. Problemy pravovoho rehuliuвання tsyvilnykh vidnosyn v umovakh COVID-19 : mater. Vseukr. naukovo-praktychnoi onlain-konferentsii (23 kvitnia 2020 r.) / Za zah. red. d.iu.n., prof. Ye. O. Kharytonova. – Odesa : Feniks, 2020. – 193 s.
11. Psykholohiia i pedahohika u protydii pandemii COVID-19: Internet-posibnyk / za nauk. red. V.H. Kremenja ; [koordinatorka internet-posibnyka V.V. Rybalka ; kolektyv avtoriv]. Kyiv : TOV «Jurka Liubchenka», 2020. 243 s. Rezhym

dostupu:

http://ipood.com.ua/data/NDR/COVID19/COVID19_new.pdf (Data zvernennia 18 kvitnia 2021)

12. Reshtakova N. O. Psykhichni stan naselennia pid chas pandemii COVID-19 Medsestrynstvo. 2020, № 3. S.19-20. <https://doi.org/10.11603/2411-1597.2020.3.11678>

13. Sorokin M.Ju., Kas'janov E.D., Rukavishnikov G.V., Makarevich O.V., Neznanov N.G., Lutova N.B., Mazo G.Je. Psihologicheskie reakcii naselenija kak faktor adaptacii k pandemii COVID-19. Obozrenie psihiatrii i medicinskoj psihologii imeni V.M.Behtereva. 2020. № 2. S. 87-94. <https://doi.org/10.31363/2313-7053-2020-2-87-94>

14. Suspilno-politychni protsesy v umovakh pandemii: osoblyvosti ta vyklyky: tezy dopovidei Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 16 kvitnia 2021 r.) / vidp. red. A. A. Kravchenko. – Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2021. – 184 s. <http://doi.org/10.31617/k.knute.2021-04-16>

15. Chaban O.S., Khaustova O.O. Psykhichne zdorovia v period pandemii COVID 19 (osoblyvosti psykhologichnoi kryzy, tryvohy, strakhu ta tryvoznykh rozladiv). Neironews: psykhonevrolohii ta neiropsihiatriia. 2020. №3 (114). S. 26-36.

16. Yurieva, L.M. Shornikov, A.V. Psykhotychni rozlady pry COVID-19: mekhanizmy rozvytku, osoblyvosti kliniky ta terapii. Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii. 2020.T. 28 (V. 4). S. 13-17. <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V28-is4-2020>

17. Bobdey S., Ray S. Going viral — Covid19 impact assessment: A perspective beyond clinical practice.

Journal of Marine Medical Society. 2020. Vol. 22. P. 9–12.

18. Brown Richard, Coventry Lynne, and Pepper Gillian COVID-19: the relationship between perceptions of risk and behaviours during lockdown. *Journal of Public Health*. 2021 May 13 : P. 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10389-021-01543-9>

19. Cinelli M., Quattrocioni W., Galeazzi A. et al. The covid19 social media infodemic. *Sci Rep* 10. 2020. 2003.05004. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-73510-5>

20. Duan, L., & Zhu, G. Psychological interventions for people affected by the COVID-19 epidemic. *The Lancet Psychiatry*. 2020. 7 (4), 300–302. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30073-0](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30073-0)

21. Ho C.S. Mental Health Strategies to Combat the Psychological Impact of COVID-19 Beyond Paranoia and Panic. *Annals of the Academy of Medicine, Singapore*. 2020 - 49(1):1-3 DOI:10.47102/annals-acadmedsg.202043

22. J.G.Gordon Asmundson Taylor Steven How health anxiety influences responses to viral outbreaks like COVID-19: What all decision-makers, health authorities, and health care professionals need to know. *Journal of Anxiety Disorders*. 2020. Volume 71, p. 102-211 <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.10.2211>

23. Jiang Si, Hongwei Zhang, Jiayin Qi, Binxing Fang, and Tingliang Xu - Perceiving Social-Emotional Volatility and Triggered Causes of COVID-19. *Public Health*. 2021, 18(9), p. 45-

91 <https://doi.org/10.3390/ijerph18094591>

24. Mazza C., Ricci E., Biondi S. Nationwide Survey of Psychological Distress among Italian People during the COVID-19 Pandemic: Immediate Psychological Responses and Associated Factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. - 2020. Vol. 17 (9). P. 31-65. <https://doi.org/10.3390/ijerph17093165>

25. McCartney M. Medicine: before COVID-19, and after. *The Lancet Elsevier*. 2020. vol. 395, P. 1248-1249. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(20\)30756-x](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(20)30756-x)

26. McFadden S.M., Malik A.A., Aguolu O.G., Willebrand K.S., Omer S.B. Perceptions of the adult US population regarding the novel coronavirus outbreak. *PLoS ONE*. 2020. № 15(4). <https://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0231808>

27. Na Z., Ding Z., Wen W. et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet*. 2020. № 395. P. 497–605. [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30183-5](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30183-5)

28. Sarchiapone M., Iosue M. Increased risk for mental disorders and suicide during the COVID-19 pandemic. Position statement of the Section on Suicidology and Suicide Prevention of the European Psychiatric Association. *OBAL PSYCHIATRY*. 2021, Volume 4, Issue 1, Pages 4-19.

Yuryeva L., Shusterman T. The COVID-19 pandemic: risks to psychological well-being and mental health *Dissemination of knowledge is the key to the future/ 2020/ Volume 28, issue 2 (103) p. 5-10* <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V28-is2-2020-1>

Надійшла до редколегії: 21.06.2021

Прийнята до друку: 02.07.2021